

[มุ ม คี ล ป ะ]

เจาะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ

อาจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ปัตตานี กรุงเทพ เชียงราย เวนิส มิลาน

ซึ่งบทความนี้หมายถึงเส้นทางของการเดินทางที่
นำพาประสบการณ์ทางศิลปะสู่การพัฒนาบ้านเกิด
จากปัตตานีสู่มหานครเวนิสและมิลาน ประเทศ
อิตาลี เป็นระยะที่ไกลมากพอควร แต่ถ้ามองระยะ
ทางของการพัฒนาวงการศิลปะ หรือแม้กระทั่งการ

เรียนการสอนทางด้านศิลปะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี
คงไม่ไกลเหมือนเส้นทางปัตตานีถึงอิตาลี เพราะกลุ่มศิลปิน คณาจารย์ นักเรียน
นักศึกษา มีความเคลื่อนไหวของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอยู่ตลอดเวลา
แม้กระทั่งระบบการเรียนการสอนทางด้านศิลปะที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีได้เปิดคณะศิลปกรรมศาสตร์ขึ้นครบรอบ 10 ปี ซึ่งมีสาขาวิชาทัศนศิลป์ที่ริเริ่มการเปลี่ยนแปลงและเปิดมิติใหม่ของอาชีพอีกทางหนึ่งของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาที่จะสามารถเลือกเรียนและประกอบอาชีพในสาขาวิชาที่จะสามารถประกอบและดูแลชีวิตอยู่บนแผ่นดินที่เต็มไปด้วยปัญหา ให้อยู่รอด ประทับชีวิตได้อย่างมีความสุขเหมือนอาชีพอย่างอื่น

เมื่อกลางปีที่ผ่านมาผู้เขียนได้มีโอกาสไปประเทศอิตาลีพร้อมคณะศิลปินแห่งชาติและเยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนจำนวน 10 คน และหนึ่งในนั้นก็มิตัวแทนจากนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีด้วย นอกจากนี้ศิลปินแห่งชาติและเยาวชนแล้ว ยัง

มีคณะทีมงานของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเจ้าภาพของโครงการนี้เดินทางไปด้วย

การเดินทางในครั้งนี้นับว่าเป็นการเดินทางที่ยาวนานมาก เพราะกว่าจะได้อิตาลี ต้องมีการสร้างนักศึกษา ก่อนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจัดขึ้น และพาไปคัดเลือกที่จังหวัดเชียงราย บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ ก่อนจะรวมตัวกันที่กรุงเทพฯ และเดินทางต่อไปยังเมืองเวนิสและมิลาน

ผู้เขียนเกริ่นนำพอสมควรเกี่ยวกับที่มาที่ไปก่อนจะได้อิตาลี ความรู้สึกแรกของการเหยียบพื้นแผ่นดินอิตาลีคือ ประเทศนี้เจริญจริง ๆ เต็มไปด้วยความงามที่ธรรมชาติสร้างขึ้น และความงามจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็น 2

อย่างที่สร้างอารมณ์สุนทรีย์ให้แก่มวลมนุษยชาติได้ ส่วนความงามที่มีมนุษย์สร้างขึ้นนี้ต้องมอง 2 ส่วนด้วยกัน

คือ ส่วนที่เป็นการสร้างเพื่อสนองทางกายภาพ คือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี และส่วนที่สร้างเพื่อสนองทางจิตใจ คือทางศิลปะ แนนอน

มนุษย์ปัจจุบันจะต้องพัฒนาตัวเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางกายและจิตใจไปพร้อมกัน แต่มีมนุษย์บางคนพัฒนาเพียงด้านเดียว คือด้านกายภาพ แต่ไม่พัฒนาทางด้านจิตใจ สังคมปัจจุบันเลยเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก เพราะไม่พัฒนาทางด้านจิตใจ จิตใจเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ จิตใจดีการกระทำก็ดี ถ้าจิตใจไม่ดีการกระทำก็ไม่ดี ฉะนั้นการที่จะทำให้จิตใจดีก็ต้องหาสิ่งที่ดีเสพให้กับจิตใจ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ความงาม คือสิ่งแรกที่จะทำให้จิตใจดี

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาทางด้านจิตใจอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะ

เรื่องศิลปวัฒนธรรม ประเทศนี้มีศิลปินอยู่มากหน้าหลายตา ที่มีชื่อเสียงมาก แนนอนคงต้องนึกถึง Leonardo da Vinci และ Michael Angelo สองคนนี่คือศิลปินที่สร้างชื่อให้แก่ประเทศไทยอย่างแท้จริง

การได้เดินทางมาประเทศอิตาลีในครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนถึงบางอ้อเลยว่าทำไมประเทศนี้ถึงสามารถสร้างศิลปินเอกของโลกได้ เพราะการให้ความสำคัญทางด้านศิลปะนี่เอง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ล้วนแต่ให้ความสำคัญกับศิลปะเป็นอย่างมาก ยิ่งเริ่มที่ภาครัฐ แน่อนการสร้างระบบทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนทางศิลปะอย่างเข้มข้นจริงจัง โดยเฉพาะหลักสูตรทางการศึกษา ซึ่งต่างจากบ้านเราที่

มีการให้ความสำคัญน้อยมาก ถึงขั้นไม่ให้ความสำคัญเลย

นอกจากหลักสูตรทางการศึกษาแล้วเรื่องของหอศิลป์ ภาครัฐของอิตาลีเขาก็ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน มีการดูแลอย่างมืออาชีพ ไม่เป็นแบบเข้าชามเย็นชามเหมือนบ้านเรา

ส่วนภาคเอกชนไม่ต้องพูดถึงเลย เพราะสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะคนมีเงินในบ้านเมืองเขาให้การสนับสนุนแบบไม่หวังผลกำไร แต่หวังผลในเรื่องของหน้าตาชื่อเสียง แต่ไม่เอาเปรียบใคร โดยเฉพาะกับประชาชนทั่วไป ภาคเอกชนได้มีการแสดงผลงานของศิลปิน เป็นไปอย่างเข้มข้น มีอาชีพเป็นอย่างมาก และไม่ได้สะสมแค่ชั้นสองชั้นสะสมเป็นร้อยๆ ชั้น บางคน

อาจเป็นถึงพันชิ้น การสะสมงานจำนวนมากขนาดนี้ แน่หนอนจะต้องมีที่เก็บผลงาน นักสะสมเหล่านี้ก็ต้องสร้าง Museum, Galley ของตัวเองเพื่อรองรับผลงานศิลปะที่ได้สะสม ราคาผลงานที่สะสมคงไม่ต้องพูดถึง เพราะมันแพงกว่า Museum หรือ Galley ที่จะต้องสร้างหรือเก็บผลงานขึ้นมา และการสร้าง Museum, Galley ก็ไม่ได้สร้างแบบชั่วคราว สร้างแบบถาวร และเป็นสถานที่ที่ต้อนรับผู้คนมาชมผลงานที่เจ้าของได้สะสมไว้ การสร้างสิ่งปลูกสร้างแบบนี้ก็ต้องสร้างแบบมืออาชีพ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้าง ฟังชั่นต่างๆ จะต้องเป็นไปอย่างมืออาชีพ ถูกต้องตามหลักการต่างๆ ของ Museum, Galley ทั่วไป

การที่ภาคเอกชนได้สร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา ย่อมเกิดผลดีเป็นอย่างยิ่ง ทั้งเชิงการท่องเที่ยวที่ส่งผลดีกับทางภาครัฐ รักษามรดกทาง

วัฒนธรรม และการสนับสนุนค้ำจุนศิลปิน ตลอดจนการส่งผลต่างภาคประชาชนที่สร้างอาชีพสร้างรายได้แก่ประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นโครงสร้างที่ดีระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่มีการพัฒนาร่วมกัน ส่งผลถึงภาคประชาชน

หากมองย้อนดูในประเทศบ้านเราก็คงมีให้เห็นอยู่บ้างที่กำลังริเริ่มขึ้นมา ตัวอย่างเช่น หอศิลป์ของคุณบุญชัย เบญจรงค์กุล มูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย และหอศิลป์ของภาครัฐ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นต้น

สำหรับภาคประชาชนที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้นว่ามีการสนับสนุนเช่นเดียวกับภาครัฐและภาคเอกชนเช่นกัน หลายคนอาจคิดว่าภาคประชาชนให้การสนับสนุนได้อย่างไร เพราะกำลังทรัพย์ที่จะสนับสนุนมีไม่พอเท่ากับภาครัฐและ

เอกชน ที่อิตาลีการเข้าชม Museum, Galley หรืองานศิลปะ ถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนอิตาลีในการใช้ชีวิตแต่ละวัน ประชาชนในอิตาลีตลอดจนผู้มาจากต่างประเทศ เขาให้ความสำคัญในการดูงานศิลปะเป็นอย่างมาก เขาถือว่าเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุด เนื่องจากได้พักผ่อนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ศิลปะทำให้เขามีความรู้สึกจินตนาการ ผ่อนคลาย มีสติ มีสมาธิ ผ่านพ้นความวุ่นวายของสังคมเมือง ซึ่งต่างจากบ้านเมืองเราที่ผู้คนแสวงหาการพักผ่อนด้วยการเข้าห้างสรรพสินค้า ต่อแถวกันจับจ่ายอย่างสนุกสนาน

ที่รอเข้าแถวเข้า Museum, Galley เพื่อเข้าชมผลงานศิลปะ ซึ่งหากเรามองย้อนดูว่าความต่างของประชาชนที่เขาแสวงหาเข้าตัวเองในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน มีความต่างอย่างสิ้นเชิง

ในบ้านเราแสวงหาทางกายภาพ แต่บ้านเขาแสวงหาทางจิตใจ อาจเป็นเพราะบ้านเมืองเขาเจริญแล้ว บ้านเมืองเรายังไม่เจริญหรือเปล่า ผู้เขียนมีอายุรู้เหมือนกัน แต่ศิลปะบ้านเขามีมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล เขาก็ยังรักษาและมีรสนิยมมาจนถึงปัจจุบัน มีการพัฒนาพร้อมกับเทคโนโลยีมาโดยตลอด

การมีความพร้อมและการให้การสนับสนุนพร้อมกับการให้ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป็นการปลูกสร้างจิตสำนึกที่ดีมาก ที่จะให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง หากบ้านเมืองเราเกิดการร่วมมือร่วมใจกันสร้างและสนับสนุนเหมือนเมืองนอก ผมคิดว่าประเทศเราจะมีความก้าวหน้าด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างแน่นอน เพราะบ้านเมืองเรามีต้นทุนมากมายมหาศาล โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มี

ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ผมคิดว่าไม่ไกลเกินเอื้อม หากเราต้องการพัฒนากันจริง เพราะอย่างน้อยตอนนี้จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส มีการเรียนการสอนทางด้านศิลปะอย่างเข้มข้น นักศึกษาศิลปิน คณาจารย์ เกิดการยอมรับในวงกว้างมากขึ้น กระแสการตอบรับของวงการศิลปะในเมืองไทยหันมามองบ้านเรามากขึ้น อนาคตปัตตานี ยะลา นราธิวาส อาจเป็นศูนย์กลางของวงการศิลปะร่วมสมัยในภูมิภาคอาเซียนก็เป็นได้

หากมองสภาพแวดล้อมที่ผู้เขียนไปดูที่ประเทศอิตาลี ที่มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะอยู่ตลอดทั้งปี มีความเคลื่อนไหว

อยู่ตลอดเวลา และมีการสนับสนุนทุกภาคส่วนแล้วกลับมามองย้อนดูบ้านเมืองเรา โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นที่ผู้คนประมาณว่าเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน มีการเข่นฆ่ากันทุกวัน โอกาสที่จะพัฒนาแผ่นดินนี้ยากมากแทบจะมองไม่เห็นเลย แต่ยังมีกลุ่มหนึ่งที่พยายามจะสร้างความงาม ความสันติสุขบนผืนแผ่นดินนี้ ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อมาจรรโลงผู้คนในพื้นที่ตามหลักคำสั่งสอนของแต่ละศาสนาที่เน้นเรื่องของความดี ความงาม และความจริง ผมคิดว่าเรามีความหวัง แม้เป็นเสียงเล็กๆ ที่ปลายด้ามขวาน แต่มันเต็มไปด้วยความหวังที่เสมือนวันที่เรารอแสงอาทิตย์กลับทวนคืนมาของอีกวันหนึ่ง อย่างน้อยการที่ผมได้มีโอกาสได้ไปเห็น

บ้านเมืองเขาเราได้ว่าเราควรกลับมาพัฒนาบ้านเรา
 อย่างไร เน้นอะไรเป็นสำคัญ เพราะว่าบ้านเมืองเรามีการ
 พัฒนาทุกอย่างโดยเฉพาะด้านวัตถุ แต่ยังขาดการพัฒนา
 ด้านจิตใจของคน

ผู้เขียนคิดว่าคนนี้สำคัญที่สุด หากเรามีแต่วัตถุนั้น ต่อ
 ให้ดีแค่ไหน หากขาดคนที่มีจิตใจงดงาม วัตถุนั้นก็เปล่า
 ประโยชน์ ฉะนั้นหากเราจะพัฒนา เราต้องพัฒนาจิตใจคน
 กันก่อน แล้วค่อยพัฒนาวัตถุตามหลัง แล้วทุกอย่างมันจะมี
 แต่ความมั่งคั่งทั้งคนและวัตถุ (๕)

